

WaterPeilingen

Nummer 52

VWG Nieuwsbrief 15 oktober 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Lustrumsymposium SSF en VWG

2025 is het lustrumjaar van SSF/ VWG. Datum en locatie zijn inmiddels bekend: **20 november**, Fort Vechten in Bunnik, Achterdijk 12, aanvang 13.30 u. In 2016 is hier eveneens een lustrumbijeenkomst gehouden, deze bijeenkomst kent geen eigen financiële bijdrage.

In de rubriek data ziet u het overzicht van de vier sprekers staan.

Heeft u zich nog niet aangemeld: Via de website van het Schilthuisfonds en de website van de VWG is dat mogelijk maar: Vol is Vol.

Het zou mooi zijn als de voor dit doel beschikbare ruimte in het Fort ook helemaal gebruikt gaat worden.

Vanuit de VWG zijn Herman Havekes en Alette vd Hazelkamp betrokken bij de organisatie van deze dag.

Mocht u nog vragen hebben: waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl

Voor de Najaarsbijeenkomst van 7 november heeft u inmiddels de uitnodiging ontvangen. De bijeenkomst begint in Steenwijkerwold aanvang 10.30 u, ontvangst met koffie/ thee vanaf 10.00 uur. Eva Kaptijn gaat in op nieuw onderzoek rond '1825' in Hasselt is deze watersnoodramp ook aan de orde geweest. Na de lunch een reactie vanuit een andere invalshoek: Klimaatadaptatie en hoe mag en kan de natuur zich ontwikkelen in het stedelijk gebied met voorbeelden hoe het stedelijk gebied ,her,ingericht kan worden. Dat zal in Steenwijk zijn. Na de wandeling sluiten we af met een (warme) drank in het centrum van deze oude vestingstad.

Opgeven kan via waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl. De bijdrage voor deze bijeenkomst is € 20. Rekening: NL 91 INGB 00000 93830 onder vermelding van: 7 november.

In 2026 zal er in de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal begin juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden, de datum exacte datum is afhankelijk van de beschikbaarheid van de sluisen. Sommige sluisen op de route van 6 juni 2024 zullen wegens onderhoud gestremd zijn andere sluisen zijn wel beschikbaar. Het kan zijn dat er een andere route wordt gevaren of dat er naar een datum in augustus wordt gezocht. De sluis van Ternaaien is wel beschikbaar.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Algemeen:

(afb. Markermeerdijk bij Schardam, ve).

Ofschoon het er allemaal heel dreigend uitziet is dit toch een plaatje dat in de hoogzomer het huidige beeld van de Markermeerdijk laat zien. Het bouwhek rechts bij de trap staat er nog. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier werkt al enige jaren aan het op hoogte brengen van de dijk Hoorn-Durgerdam.

Dit is de situatie net iets ten zuiden van Schardam, links het Markermeer en rechts de nieuwe weg. Binnen niet al te lange tijd zullen fietsers en voetgangers ook gebruik kunnen maken van het pad op de dijk waardoor er een magnifiek uitzicht naar beide kanten is. Het hangt dan van de windrichting af wat verkieslijker is: boven of benedenlangs en van noord naar zuid of andersom. De fietsers die aankomen rijden trekken zich echter op dat moment weinig aan van windkracht vier van dat moment.

Nationaal Park Weerribben-Wieden wil groen in stedelijk gebied brengen

Directeur Herald Nobel van het Nationaal Park Weerribben-Wieden wil dat Steenwijk de groenste binnenstad van Noordwest Europa gaat worden. Het plan past in de plannen voor klimaatadaptatie van het stedelijk gebied. Meer groen zorgt voor verkoeling en groen kan hemelwater opvangen zonder dat het direct wegspoelt. Nobel wil graag meer bomen, struiken en andere planten in het centrum van de vestingstad. Hij noemt al enkele concrete voorbeelden: langs het Steenwijkerdiep, binnen de vestingwal, bij de Grote kerk en in de verschillende winkelstraten. Het Nationaal Park begint op steenworp afstand van Steenwijk, het zou logisch zijn om een directe verbinding te maken en de uitstraling van het park te versterken.

De gemeente Steenwijkerland heeft dit jaar op enkele plekken al groen aangebracht en is het Stationsplein opnieuw ingericht van de steenmassa is een fors deel besteed om het plein te vergroenen. Enkele jaren terug is er een waterpartij op de Markt aangelegd. Water heeft een verkoelend effect op warme zomerdagen.

(Station van Steenwijk met groen voorplein; afb. ve).

(nieuwe groenstrook in de Onnadwardsstraat, Steenwijk; afb. ve)

(Waterpartij op de Markt in Steenwijk; afb. ve)

Met deze afbeeldingen heeft u al een voorproefje van de Najaarsbijeenkomst van 7 november (zie bovenstaand).

Unie van Waterschappen (Den Haag).

Op 13 oktober is de Historische Waterschapsatlas gepresenteerd, uitgever: Wbooks. Redactie Paul Brood en Petra van Dam. Op de website van Wbooks is een inrijke exemplaar te vinden. De uitgever schrijft bij dit boek: 'Water is een tijdloos onderwerp'. Dat lijkt een open deur in een land waar het water altijd blijft stromen. Er is eigenlijk wel voortdurend beweging in de discussie in waar dat water wel of juist niet mag stromen. Om een klein voorbeeld te geven in enkele jaren tijd is het groen in de provincie Overijssel met 22.000 hectare afgenomen ten behoeve van woningbouw, bedrijventerrein, infrastructuur daar stroomt geen water meer maar toch zal er ruimte moeten zijn om dat water op een veilige manier z'n weg te laten vinden. De VWG is door middel van een eenmalige bijdrage betrokken bij de uitgave van dit boek.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Deze week is een begin gemaakt met het vervangen van de pers- en zuigbuizen bij Watergemaal A.F. Stroink in Vollenhove. Het gemaal is inmiddels ruim honderd jaar oud en de originele buizen hebben tot nu toe altijd dienst gedaan. Door ze te vervangen kan het gemaal de komende vijftig jaar weer optimaal functioneren. Om het overtollige water uit het Land van Vollenhove af te kunnen voeren is een tijdelijke voorziening naast het gemaal geplaatst. De verwachting is dat het werk in het voorjaar van 2026 is afgerond. Het watergemaal is een Rijksmonument.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

70 leerlingen van groep 6 en 7 uit Hoorn en Andijk maakten in de afgelopen weken een 'Waterjournaal' op de dijk bij Hoorn. De dijk speelde 80 jaar geleden een cruciale rol toen de bezetter de dijk doorstak om het achterland vol water te laten stromen om zo de geallieerden te verhinderen verder op te rukken en gebieden te bevrijden. De leerlingen kregen eerst uitleg over de functie van de dijk vroeger en nu en zijn aan de hand van deze informatie aan hun opdracht begonnen. Ze moesten zelf de tekst gaan schrijven voor het Waterjournaal. De Markermeerdijk bij Hoorn is op hoogte gebracht en voor de komende jaren is het achterland veilig. De leerlingen moesten ook nadenken over de biodiversiteit op en rond de dijk.

(nb. De afbeelding aan het begin van deze WP laat zien dat het nog een redelijk kaal landschap is, dat kan beter).

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

Op 10 oktober is een stap gezet in de overdracht van een gedeelte van het Merwedekanaal aan de gemeente Utrecht en het hoogheemraadschap door Rijkswaterstaat. Het voorstel is naar de gemeenteraad en naar het AB van het hoogheemraadschap gestuurd. Het betreffende deel van dit kanaal is niet langer van nationaal belang voor het scheepvaartverkeer. De gemeente Utrecht wil de oevers van het kanaal voor verschillende doeleinden gaan gebruiken: woningbouw en recreatie. Het hoogheemraadschap zal zich toe gaan leggen op de waterkwaliteit/ De zes bruggen en drie sluiscomplexen gaan mee naar de nieuwe eigenaar. Voor de gemeente wordt het hiermee eenvoudiger om nieuwe oeververbindingen tussen de nieuwe woonwijk Merwede en de overzijde te realiseren terwijl een recreatief rondje Stadseiland nu ook tot de mogelijkheden gaat behoren. Het hoogheemraadschap ontvangt een eenmalige vergoeding voor het onderhoud. De feitelijke overname zal naar verwachting in 2027 plaatsvinden.

Hoogheemraadschap Schieland & De Krimpenerwaard (Rotterdam)

Het hoogheemraadschap heeft afgelopen week de noodschuiven bij metrostation Leuvehaven getest. De noodschuiven zitten bij de Maasboulevard en moeten voorkomen dat bij een lek in

de metrotunnel de noordelijke Maasoever te maken krijgt met wateroverlast. De tijd waarbinnen de metrobuizen kunnen worden afgesloten wordt bepaald door het einde en het begin van de dienstregeling van de metro in Rotterdam. Ook op andere plaatsen in Rotterdam worden coupures getest.

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk)

In Rotterdam is november de maand van de ondergrond. Het waterschap wil daarom meewerken om belangstellende de mogelijkheid te bieden een bezoek te brengen aan de ondergrondse delen van de RWZI Dokhaven in Rotterdam op zaterdag 15 november. Aanmelden kan via de website: Maand van de Ondergrond. Workshops, lezingen en rondleidingen moeten de wereld onder onze voeten op deze dag voor het voetlicht halen.

Waterschap Brabantse Delta (Breda)

Op 2 oktober is de nieuwe dijkgraaf van het waterschap geïnstalleerd door de CdK van Noord-Brabant mevrouw Ina Adema. Joris Bengevoord ontving uit handen van de dijkgraaf Erik de Ridder (Waterschap De Dommel) een miniatuur peilschaal. Binnen de waterschappen is het een goed gebruik om de miniatuur peilschaal voortaan door te gaan geven aan de jongste dijkgraaf. Bengevoord is 41 jaar. Dit gebaar zal hem niet onbekend voorkomen omdat hij bij zijn installatie als burgemeester van Winterswijk de jongste burgemeester van Nederland was en bij die gelegenheid de rode lantaarn kreeg overhandigd.

In zijn toespraak tot de leden van het Algemeen Bestuur gaf de nieuwe dijkgraaf aan dat hij vooral wil samenbinden. De komende weken zal hij veel op pad zijn om in gesprek te gaan met iedereen die in het werkgebied betrokken is bij water. Wat hij in die gesprekken hoort zal meewegen bij de besluiten in de komende ambtsperiode.

Waterschap De Dommel (Boxtel) en Waterschap Aa en Maas ('s Hertogenbosch)

Op 23 oktober organiseert het waterschap een inloopbijeenkomst over het gebied van de Strabrechtse Heide, deze bijeenkomst is in de Moorselse Hoeve, Moorsel 3 in Lierop. Het waterschap wil met iedereen die betrokken is bij dit gebied nadenken over de toekomst van de heide en op welke wijze het toekomstbestendig ingericht kan worden voor landbouw, natuur en water. Dit heidegebied ligt tussen Geldrop, Heeze, Lierop en Someren.

Waterschap Limburg (Roermond)

In september is de Onderlegger Water en Bodem gepresenteerd. Het is een digitale kaart (Atlas Limburg) geworden waarbij aangegeven is wat het gebruik van de grond op dat moment is. Dat de kaart geactualiseerd wordt is een vereiste om zicht te houden op de ontwikkelingen maar ook met het oog op de veranderingen in het klimaat. Bij dreigende situaties moet er direct ingespeeld kunnen worden op de weersomstandigheden en moet de kaart behulpzaam zijn waar water naar toe geleid kan worden zodat er geen herhaling van juli 2021 kan ontstaan. De kaart geeft een perspectief naar de jaren 2050 en 2100.

NB: van onderstaande boeken is de tekst door externe partijen aangeleverd. De VWG is niet verantwoordelijk voor omissies in een van deze berichten.

Recent verschenen:

‘De kaarten in dit boek zijn zoveel meer dan wegwijzers. Ze laten de ontstaansgeschiedenis van Nederland zien.’ – Lotte Jensen

Graag informeer ik jullie, over ons prachtige boek **Nederland Waterland**, dat 8 oktober dit najaar verschijnt bij uitgeverij Lannoo. Om dit te vieren, lanceren wij het boek met een interessante introductieprijs van € 79,- voor € **59,-**. Deze aantrekkelijke prijs is tot 31/12/25 geldig. In de bijlage krijgen jullie alvast een beter idee wat voor soort boek jullie kunnen verwachten. **Nederland Waterland** gaat over rivieren, (wereld)zeeën, handel, overstromingen, inpolderingen, dijken, eilanden, polders, oorlog, toerisme, drinkwater, waterschappen...Begeleid door prachtige illustraties en boeiende teksten, geeft dit boek een originele blik op de evolutie van ons ‘Nederland’. **Hardcover - 340x280cm - 416 pagina's - full colour - inclusief leeslint.**

De auteurs kunnen met veel enthousiasme over dit boek en de verschillende kaarten vertellen. Een boeiende lezing organiseren, behoort dus ook tot de mogelijkheden.

Marieke van Delft was conservator Oude Drukken van de Koninklijke Bibliotheek, Nationale Bibliotheek van Nederland in Den Haag.

Reinder Storm is conservator Cartografie, Geografie en Reizen bij de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam.

Meer over het boek

Water stroomt door Nederland als bloed door een lichaam. Rivieren, kanalen en de zee brengen het land en zijn bevolking al eeuwenlang voorspoed en rampen. Die onstuimige geschiedenis valt het beste te traceren via oude kaarten. Van de sedimentafzetting die ons land tot Nederland boetseerde via de Hollandse Waterlinie tot het zwarte turfgoed en de dreigende zeespiegel. Deze kaarten schrijven niet alleen een nieuwe geschiedenis, ze zijn ook een spiegel voor het heden.

Het water is een vijand die overstromingen, landverlies en oorlog aanricht, maar ook een vriend die welvaart brengt via transport, handel en ontspanning. Cartografen brengen die haat-liefdeverhouding van de Nederlanders tot het water al eeuwen in kaart. Na hun bestseller *De geschiedenis van Nederland in 100 oude kaarten* doken Marieke van Delft en Reinder Storm opnieuw in de archieven, op zoek naar de mooiste en meest inzichtelijke kaarten die de weg van het water beschrijven door het Nederlandse landschap en door de tijd. Natuurlijk gaat het in dit zorgvuldig samengestelde boek over het IJsselmeer, de Waddenzee en de grote rivieren en kanalen. Maar we lezen ook over schijnbaar onbeduidende slootjes, molens en nieuwe of verdwenen eilanden. Het verhaal van de wereldhavens staat naast dat van de pleziervaart. We reizen naar steden en akkerlanden, van Friesland tot Limburg, van het holoceen tot 100 jaar in de toekomst.

Landschappen van Nederland, Theo Spek in samenwerking met RCE en Kenniscentrum Nederland; Matrijs Utrecht e 89,95 696 blz. Het boek is royaal voorzien van kaarten mooie afbeeldingen. Op de website van Matrijs staat een inijkexemplaar.

In het boek worden vijf verschillende landschappen onderscheiden: Heuvellandschap, Zandlandschap, Rivierenlandschap, Kustlandschap, Veenlandschap en het Moderne

landschap. De afzonderlijk hoofdstukken worden onderverdeeld in kleinere maar samenhangende delen zodat het boek uit 26 bijdragen bestaat en de lezer door al deze landschappen heen wordt geloodst.

Diederik Aten schreef in het hoofdstuk Veenlandschap over de droogmakerijen in Noord- en west Nederland.

Landschap in de maak, water mens en landschap in verleden, heden en toekomst. Mieke van Dijk en Mirjam van de Velde; uitgegeven door Landwerk in Wageningen. 828 blz. (twee delen) isbn 978 90 77 824 221.

Klepduikers, spuisluizen, trekvaarten, eendenkooien en vlotbruggen komen aan de orde naast andere interessante onderwerpen.

Pas verschenen: Lotte Jensen, *De boom die alles zag alles*. Rampen uit de Nederlandse geschiedenis (en wat we ervan kunnen leren). Illustraties en vormgeving Margot Westermann, Uitgeverij Kluitman Alkmaar (<https://www.kluitman.nl/boeken/de-boom-die-alles-zag/>). Hardcover, 128 pagina's, € 21,99.

In de Nederlandse geschiedenis wemelt het van de rampen, groot en klein, bekend en onbekend. Rampen zijn nare gebeurtenissen, maar ook erg interessant. Er ontstaan heldendaden, reddingsacties en inzamelacties, en achteraf worden er vaak mooie liedjes en boeken over geschreven. In *De boom die alles zag* duikt Lotte Jensen in de rampengeschiedenis van Nederland, met alle spannende, verdrietige en mooie verhalen die daarbij horen. Er staan onder meer hoofdstukken in over overstromingen en de watersnoodramp van 1953. Daarbij komen ooggetuigen en hulpverleners aan het woord. Het boek richt zich specifiek op kinderen tussen de 9 en 12 jaar oud, maar is interessant voor jong en oud! Margot Westermann zorgde voor de prachtige illustraties en vormgeving.

Data

In samenwerking met het Stadsarchief Kampen is er een fietsroute beschikbaar die langs de sporen van de watersnood van 1825 voert.

Exposities 1825:

Ermelo; Museum Het Pakhuis: 8 december 2025 tot 8 februari 2026.

Hasselt; Museum Oude Stadhuis Markt 1, 1 april tot 1 november 2025; openingstijden maandag tot en met vrijdag van 10 u – 16 u; op zaterdag van 12 u tot 16 u.

Oldebroek; Boerderijmuseum 'De Bovenstreek' tot 1 november

Staphorst; Museum, Gemeenteweg 67 tot 1 november

28 oktober: lezing 1825 door Lotte Jensen op uitnodiging van de Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop in Elburg.

7 november: NajaarsExcursie naar Staphorst

20 november: Symposium SSF/ VWG; Fort bij Vechten, Achterdijk 12. Aanvang 13.30 u. Met het OV: vanaf station Bunnik 2 km wandelen via de Parallelweg of met bus 41 enkele haltes en dan nog 7 minuten lopen.

Het thema is: **Waterkwaliteit** en zal deze middag worden toegelicht door:

- 1: Petra van Dam (VU Amsterdam)
- 2: Jasper van Kempen (U Utrecht)
- 3: Suzanne Hulscher (Wetenschappelijke Raad voor de Regering) en
- 4: Hetty Klaver (dijkgraaf waterschap Zuiderzeeland).

De WRR presenteerde onlangs het rapport: Mens en Klimaatbeleid

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926. (zie bij Algemeen aan het begin van deze WP).

2026: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar, bij de jubileumviering verschijnt de Nederlandse Waterschapsatlas. Uitgever WBooks.

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard, er is inmiddels een website ontworpen die alle informatie beschikbaar zal stellen over dit bijzondere jubileum:

[www. Alblasserwaard750jaar.nl](http://www.Alblasserwaard750jaar.nl)

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2030: 5 november Sint Felixvloed van 1530. Getroffen gebieden lagen in Holland, Brabant, Zeeland en Vlaanderen.

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ontvangst.

Het mailadres waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl ook gebruiken als u andere vragen met betrekking tot de VWG heeft. Via dit mailadres worden ontvangen berichten verzonden naar de juiste persoon.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 oktober 2025
Vrouwenpolder

Narede:

WP kwam tot nu toe altijd uit Groningen. WP 51 was een intermezzo vanuit Enkhuizen maar met ingang van WP 52 wordt het een Zeeuwse aangelegenheid.

De naam WP blijft gehandhaafd ook al verwijst de afkorting historisch gezien naar het Winschoter Peil maar gekaapt om te verwijzen naar WaterPeilingen. Het gebruik van ZP als ZaterPeilingen zou nooit een prijs winnen als er al een prijsvraag voor de naam van de digitale nieuwsbrief van de VWG zou worden uitgeschreven.